
Nrisinhatapini Upanishad

——
नृसिंहतापिन्युपनिषत्

——
Document Information

Text title : nRisi.nhataapinyupanishhat

File name : nrisinha.itx

Category : upanishhat, dashAvatAra, svara

Location : doc_upanishhat

Author : Vedic tradition

Transliterated by : Sunder Hattangadi

Proofread by : Sunder Hattangadi, Vipin Kumar vedastudy at yahoo.com

Latest update : May 2, 2007, February 2, 2024

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

February 2, 2024

sanskritdocuments.org

Nrisinhatapini Upanishad

नृसिंहतापिन्युपनिषत्

यत्तुर्योङ्काराग्रपराभूमिस्थिरवरासनम् ।
प्रतियोगिविनिर्भुक्ततुर्यतुर्यमहं महः ॥

ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः ।
भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ।
स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाꣳसस्तनूभिः ।
व्यशेम देवहितं यदायुः ।
स्वस्ति न ऽन्द्रो वृद्धश्रवाः ।
स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ।
स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः ।
स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ।
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

ॐ आपो वा षडमासंस्तत्सखिलमेव ।
स प्रजापतिरेकः पुष्करपर्णो समभवत् ।
तस्थान्तर्मनसि कामः समवर्तत षट् सृजेयमिति ।
तस्माद्यत्पुरुषो मनसाभिगच्छति तद्वाचा वदति
तत्कर्मणा करोति तदेषभ्यनूक्ता ।
कामस्तदग्रे समवर्तताषि मनसो रेतः प्रथमं यदासीत् ।
सतो बन्धुमसति निरविन्दन्ष्टुति प्रतीच्या कवयो मनीषेति
उपैतं तदुपनमति यत्कामो भवति य एवं वेद
स तपोऽतथ्यत स तपस्ताप्त्वा स अतं मन्त्रराजं
नारसिंहमानुष्टुभमपश्यत्तेन वै सर्वमिदमसृजत
यद्विदं द्विज्य । तस्मात्सर्वमानुष्टुभमित्यायक्षते
यद्विदं द्विज्य । अनुष्टुभो वा षमानि भूतानि जायन्ते
अनुष्टुभा जातानि श्रुवन्ति अनुष्टुभं प्रयन्त्यभिसंविशन्ति
तस्यैषा भवति अनुष्टुप्रथमा भवति

अनुष्टुभुत्तमा भवति वाग्वा अनुष्टुप् वायैव प्रयन्ति
वायोद्यन्ति परमा वा अेषा छन्दसां यदनुष्टुभिति ॥ १ ॥

ससागरां सपर्वतां समद्वीपां वसुधरां तत्साम्नः
प्रथमं पादं जानीयात्
यक्षगन्धर्वाप्सरोगाणसेवितमन्तरिक्षं
तत्साम्नो द्वितीयं पादं जानीयाद्भसुरद्रादित्यैः
सर्वैर्देवैः सेवितं द्रिवं तत्साम्नस्तृतीयं पादं जानीयात्
ब्रह्मस्वरूपं निरञ्जनं परमव्योम्निकं तत्साम्नश्चतुर्थं
पादं जानीयाद्यो जानीते सोऽमृतत्वं य गच्छति
ऋयञ्जुःसामाथर्वाणश्चत्वारो वेदाः साऽगाः
सशाभाश्चत्वारः पादा भवन्ति किं ध्यानं किं दैवतं
कान्यद्गानि कानि दैवतानि किं छन्दः क ऋषिरिति ॥ २ ॥

स ङोवाय प्रजापतिः स यो ङ वै सावित्र्यस्याष्टाक्षरं
पदं श्रियाभिषिक्तं तत्साम्नोऽङ्गं वेद श्रिया
डैवाभिषिच्यते सर्वे वेदाः प्राणवादिःकास्तं प्राणं
तत्साम्नोऽङ्गं वेद स त्रील्लोकाञ्जयति यतुर्विशत्यक्षरा
महालक्ष्मीर्यञ्जुस्तत्साम्नोऽङ्गं वेद स आयुर्थशःकीर्ति-
ज्ञानेऽश्वर्यवान्भवति तस्मादिदं साऽङ्गं साम
जानीयाद्यो जानीते सोऽमृतत्वं य गच्छति सावित्रीं
प्राणं यञ्जुर्लक्ष्मीं स्त्रीशूद्राय नेच्छन्ति
द्वान्त्रिंशदक्षरं साम जानीयाद्यो जानीते
सोऽमृतत्वं य गच्छति सावित्रीं लक्ष्मीं यञ्जुः प्राणं
यदि जानीयात् स्त्री शूद्रः स मृतोऽधो गच्छति
तस्मात्सर्वदा नायथे यथायथे
स आचार्यस्तेनैव स मृतोऽधो गच्छति ॥ ३ ॥

स ङोवाय प्रजापतिः अग्निर्वै देवा इदं सर्वं विश्वा
भूतानि प्राणा वा इन्द्रियाणि पशवोऽन्नमभृतं
साम्नात् स्वराङ्गिरात् तत्साम्नः प्रथमं पादं जानीयात्
ऋयञ्जुःसामाथर्वरूपः सूर्योऽन्तरादित्ये छिरण्मयः
पुरुषस्तत्साम्नो द्वितीयं पादं जानीयात् य ओषधीनां
प्रभुर्भवति ताराधिपतिः सोमस्तत्साम्नस्तृतीयं पादं

जानीयात् स अह्मा स शिवः स उरिः सेन्द्रः सोऽक्षरः
 परमः स्वराट् तत्साम्नश्चतुर्थं पादं जानीयाधो जानीते
 सोऽमृतत्वं य गच्छति उग्रं प्रथमस्याधं ज्वलं
 द्वितीयस्याधं नृसिंहं तृतीयस्याधं मृत्युं
 चतुर्थस्याधं साम जानीयाधो जानीते सोऽमृतत्वं य
 गच्छति तस्माद्विदं साम यत्र कुत्रचिन्नायष्टे यद्वि
 दातुमपेक्षते पुत्राय शुश्रूषवे दास्यत्यन्यस्मै
 शिष्याय वा येति ॥ ४ ॥

स उवाच प्रजापतिः क्षीरोदार्यावशाथिनं नृकेसरिविग्रहं
 योगिध्येयं परं पदं साम जानीयाधो जानीते सोऽमृतत्वं
 य गच्छति वीरं प्रथमस्याधार्धान्त्यं तं स
 द्वितीयस्याधार्धान्त्यं उं भी तृतीयस्याधार्धान्त्यं
 मृत्युं चतुर्थस्याधार्धान्त्यं साम तु जानीयाधो जानीते
 variation found with syAdyArdhAntyam vs syArdhAntyam
 सोऽमृतत्वं य गच्छति तस्माद्विदं साम येन
 केनचिदाचार्यमुपेन यो जानीते स तेनैव शरीरेण
 संसारान्मुच्यते मोचयति मुमुक्षुर्भवति जपात्तेनैव शरीरेण
 देवतादर्शनं करोति तस्माद्विदमेव भुष्यद्भारं कलौ
 नान्येषां भवति तस्माद्विदं साङ्गं साम जानीयाधो जानीते
 सोऽमृतत्वं य गच्छति ॥ ५ ॥

ऋतं सत्यं परं अह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम् ।
 उर्ध्वरेतं विउपाक्षं शङ्करं नीललोहितम् ॥

उमापतिः पशुपतिः पिनाडी ज्यमितद्युतिः ।
 ठशानः सर्वविधानामीश्वरः सर्वभूतानां
 अह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्यो वै यजुर्वेदवाच्यस्तं
 साम जानीयाधो जानीते सोऽमृतत्वं य गच्छति
 मडाप्रथमान्तार्धस्याधन्तवतो द्वितीयान्तार्धस्याधं
 षण्णं तृतीयान्तार्धस्याधं नामा चतुर्थान्तार्धस्याधं
 साम जानीते सोऽमृतत्वं य गच्छति तस्माद्विदं साम
 सखिदानन्दमयं परं अह्म तमेवविद्वानमृत
 उड भवति तस्माद्विदं साङ्गं साम जानीयाधो जानीते

सोऽमृतत्वं य गच्छति ॥ ६ ॥

विश्वसृज्येतेन वै विश्वमिदमसृजन्त यद्विश्वमसृजन्त
 तस्माद्विश्वसृज्यो विश्वमेनाननु प्रजायते ब्रह्मणः
 सलोकतां सार्ष्टितां सायुज्यं यान्ति तस्माद्विदं
 साङ्गं साम जानीयाधो जानीते सोऽमृतत्वं य गच्छति
 विष्णुं प्रथमान्त्यं भुषं द्वितीयान्त्यं भद्रं
 तृतीयान्त्यं म्यङ् यतुर्थान्तं साम जानीयाधो
 var chaturthasyAntaM

जानीते सोऽमृतत्वं य गच्छति स्त्रीपुंसयोर्वा ऽडेव
 स्थातुमपेक्षते तस्मै सर्वैश्चैर्यं ददाति यत्र कुत्रापि
 भ्रियते देहान्ते देवः परमं ब्रह्म तारकं व्यायष्टे
 येनासावमृतीभूत्वा सोऽमृतत्वं य गच्छति
 तस्माद्विदं साम मध्यगं जपति तस्माद्विदं सामाङ्गं
 प्रजापतिस्तस्माद्विदं सामाङ्गं प्रजापतिर्यं अवं वेदेति
 मङ्गोपनिषत् । य अंतां मङ्गोपनिषदं वेद स
 कृतपुरश्चरणो मङ्गविष्णुर्भवति मङ्गविष्णुर्भवति ॥ ७ ॥
 ऽति प्रथमोपनिषत् ॥ १ ॥

देवा उ वै मृत्योः पाप्मभ्यः संसाराख्य बिभीयुस्ते
 प्रजापतिमुपाधावंस्तेभ्य अंतं मन्त्रराजं
 नारसिंहमानुष्टुभं प्रायच्छत्तेन वै ते मृत्युमजयन्
 पाप्मानं यातर-संसारं यातरंस्तस्माधो मृत्योः
 पाप्मभ्यः संसाराख्य बिभीयात्स अंतं मन्त्रराजं
 नारसिंहमानुष्टुभं प्रतिगृहीयात्स मृत्युं तरति
 स पाप्मानं तरति स संसारं तरति तस्य उ वै प्रणवस्य
 या पूर्वा मात्रा पृथिव्यकारः स ऋग्भिरृग्वेदो ब्रह्मा
 वसवो गायत्री गार्हपत्यः सा साम्नः प्रथमः पादो भवति
 द्वितीयान्तरिक्षं स उकारः स यजुर्भिर्यजुर्वेदो विष्णुरुद्रा-
 स्त्रिष्टुब्दक्षिणाग्निः सा साम्नो द्वितीयः पादो भवति
 तृतीया धौः स मकारः स सामभिः सामवेदो रुद्रा
 आदित्या जगत्याऽवनीयः सा साम्नस्तृतीयः पादो भवति
 यावसानेऽस्य यतुर्थ्यर्धमात्रा स सोमलोका ओङ्कारः

सोऽथर्वणैर्मन्त्रैरथर्ववेदः संवर्तकोऽग्निर्मरुतो
विराडेकर्षिर्भास्वती स्मृता सा साम्नाश्चतुर्थः
पादो भवति ॥ १ ॥

अष्टाक्षरः प्रथमः पादो भवत्यष्टाक्षरास्त्रयः
पादा भवन्त्येवं द्वात्रिंशदक्षराणि सम्पद्यन्ते
द्वात्रिंशदक्षरा वा अनुष्टुप्भवत्यनुष्टुभा
सर्वमिदं सृष्टमनुष्टुभा सर्वमुपसंलृतं
तस्य षैतस्य पञ्चाङ्गानि भवन्ति यत्वारः
पादाश्चत्वार्यङ्गानि भवन्ति सप्रणवं सर्वं
पञ्चमं भवति लृट्याय नमः शिरसे स्वाहा
शिष्यायै वषट् कवचाय हुं अस्त्राय इडिति
प्रथमं प्रथमेन संयुज्यते द्वितीयं द्वितीयेन
तृतीयं तृतीयेन यतुर्थं यतुर्थेन पञ्चमं
पञ्चमेन व्यतिषजति व्यतिषिक्ता वा षमे
लोकास्तस्माद्व्यतिषिक्तान्यङ्गानि भवन्ति
ओमित्येतदक्षरमिदं सर्वं तस्मात्प्रत्यक्षरमुभयत
ओङ्कारो भवति अक्षराणां न्यासमुपदिशन्ति
ब्रह्मवादिनः ॥ २ ॥

तस्य उ वा उग्रं प्रथमं स्थानं जनीयाधो
जनीते सोऽमृतत्वं य गच्छति वीरं द्वितीयं स्थानं
मडाविषणुं तृतीयं स्थानं ज्वलन्तं यतुर्थं
स्थानं सर्वतोमुष्णं पञ्चमं स्थानं नृसिंहं
षष्ठं स्थानं भीषणं सप्तमं स्थानं
भद्रमष्टमं स्थानं मृत्युमृत्युं नवमं स्थानं
नमामि दशमं स्थानमलमेकादशं स्थानं
जनीयाधो जनीते सोऽमृतत्वं य गच्छति ऐकादशपादा
वा अनुष्टुप्भवत्यनुष्टुभा सर्वमिदं सृष्टमनुष्टुभा
सर्वमिदमुपसंलृतं तस्मात्सर्वानुष्टुभं जनीयाधो
जनीते सोऽमृतत्वं य गच्छति ॥ ३ ॥

देवा उ वै प्रजापतिमब्रुवन्नथ कस्माद्दुष्यत
उग्रमिति स ङोवाय प्रजापतिर्यस्मात्स्वमडिम्ना

सर्वाँ ल्लोका-सर्वाँन्देवा-सर्वाँनात्मनः सर्वाँणि
 भूतान्युद्भूत्यात्यजस्रं सृजति विसृजति
 विवासयत्युद्ग्राह्यत उद्ग्राह्यते स्तुष्टि श्रुतं गर्तसदं
 युवानं मृगं न भीममुपलन्तुमुग्रं
 मृडाजशित्रे रुद्रस्तवानो अन्यन्ते अस्मन्नवपन्तु सेनाः
 var सिंहस्तवानो
 तस्माद्गृह्यत उग्रमिति ॥

अथ कस्माद्गृह्यते वीरमिति यस्मात्स्वमडिम्ना
 सर्वाँ ल्लोका-सर्वाँन्देवा-सर्वाँनात्मनः सर्वाँणि
 भूतानि विरमति विरामयत्यजस्रं सृजति विसृजति वासयति
 यतो वीरः कर्मण्यः सुदृक्षो युक्तग्रावा जायते
 देवकामस्तस्माद्गृह्यते वीरमिति ॥

अथ कस्माद्गृह्यते मडाविषगुमिति यस्मात्स्वमडिम्ना
 सर्वाँ ल्लोका-सर्वाँन्देवा-सर्वाँनात्मनः सर्वाँणि
 भूतानि व्याप्नोति व्यापयति स्नेहो यथा
 पललपिण्डं शान्तमूलमोतं प्रोतमनुव्यासं
 variation पललपिण्डमोतप्रोतमनुप्राप्तं
 व्यतिषिक्तो व्यापयते
 यस्मान्न जातः परो अन्यो अस्ति य आविवेश भुवनानि विश्वा
 प्रजपतिः प्रजया संविदानः त्रीणि ज्योतीषि सयते
 सषोडशीं तस्माद्गृह्यते मडाविषगुमिति ॥

var षोडशीति ।

अथ कस्माद्गृह्यते ज्वलन्तमिति यस्मात्स्वमडिम्ना
 सर्वोँल्लोका-सर्वाँन्देवा-सर्वाँनात्मनः सर्वाँणि
 स्वतेजसा ज्वलति ज्वालयति ज्वाल्यते ज्वालयते सविता प्रसविता
 दीप्तो दीपयन्दीप्यमानः ज्वलं ज्वलिता
 तपन्वितपन्संतपन्नोयनो
 रोयमानः शोभनः शोभमानः कल्याणस्तस्माद्गृह्यते
 ज्वलन्तमिति ॥

अथ कस्माद्गृह्यते सर्वतोमुपमिति यस्मात्स्वमडिम्ना

सर्वाँ लोकांसर्वाँदेवांसर्वांनात्मनः सर्वाँणि भूतानि
 स्वयमनिन्द्रियोऽपि सर्वतः पश्यति सर्वतः शृणोति
 सर्वतो गच्छति सर्वत आदत्ते सर्वगः सर्वगतस्तिष्ठति ।
 ऐकः पुरस्ताद्ये षट् बभूव यतो बभूव भुवनस्य गोपाः ।
 यमप्येति भुवनं साम्पराये नमामि तमहं
 सर्वतोमुपमिति तस्माद्दुष्यते सर्वतोमुपमिति ॥

अथ कस्माद्दुष्यते नृसिंहमिति यस्मात्सर्वेषां भूतानां
 ना वीर्यतमः श्रेष्ठतमश्च सिंहे वीर्यतमः
 श्रेष्ठतमश्च । तस्मान्नृसिंह आसीत्परमेश्वरो
 जगद्धितं वा अेतद्रूपं यदक्षरं भवति प्रतद्विष्णुस्तवते
 variation प्रतद्विष्णुः स्तवते
 वीर्याय मृगो न भीमः कुयरो गिरिष्ठाः । यथोरुषु
 त्रिषु विङ्कमणेष्वधिक्वियन्ति भुवनानि विश्वा तस्माद्दुष्यते
 नृसिंहमिति ॥

अथ कस्माद्दुष्यते भीषणमिति यस्माद्भीषणं
 यस्य रूपं दृष्ट्वा सर्वे लोकाः सर्वे देवाः
 सर्वाँणि भूतानि भीत्या पलायन्ते स्वयं यतः कुतश्च
 न भिभेति भीषास्माद्भातः पवते भीषोदेति सूर्यः
 भीषास्माद्गिश्चेन्द्रश्च मृत्युर्धावति पञ्चम
 षति तस्माद्दुष्यते भीषणमिति ॥

अथ कस्माद्दुष्यते भद्रमिति यस्मात्स्वयं भद्रो भूत्वा
 सर्वदा भद्रं ददाति रोचनो रोचमानः शोभनः
 शोभमानः कल्याणः । भद्रं कर्षोभिः शृणुयाम
 देवाः भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः
 स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाँ सस्तनूभिर्व्यशेम देवहितं
 यदायुः तस्माद्दुष्यते भद्रमिति ॥

अथ कस्माद्दुष्यते मृत्युमृत्युमिति यस्मात्स्वमङ्गिम्ना
 स्वभक्तानां स्मृत एव मृत्युमपमृत्युं य माशयति ।
 य आत्मदा बलदा यस्य विश्व उपासते प्रशिषं यस्य
 देवाः यस्य छायामृतं यो मृत्युमृत्युः कस्मै

देवाय उविषा विधेम तस्माद्दुष्यते मृत्युमृत्युमिति ॥

अथ कस्माद्दुष्यते नमामीति यस्माद्यं सर्वे देवा नमन्ति

मुमुक्षुषो ब्रह्मवादिनश्च । प्र नूनं ब्रह्मवासास्पतिर्मन्त्रं

वदत्युक्त्यं

variation वदत्युक्त्यं

यस्मिन्निन्द्रो वरुणो मित्रो अर्थमा देवा ओकांसि

यङ्किरे तस्माद्दुष्यते नमामीति ॥

अथ कस्माद्दुष्यतेऽहमिति । अहमस्मि प्रथमजा ऋतास्य

पूर्वं देवेभ्यो अमृतस्य नाभिः । variation नाभाधि

यो मा ददाति स एदेवमावाः अहमन्नमन्नमदन्तमग्नि अहं विश्वं

variation अहमन्नमन्नमदन्तमाधि

भुवनमभ्यभवां सुवार्णयोतिर्यं एवं वेदेति महोपनिषत् ॥ ४ ॥

एति द्वितीयोपनिषत् ॥ २ ॥

देवा उ वै प्रजापतिमब्रुवन्नानुष्टुभस्य

मन्त्रराजस्य नारसिंहस्य शक्तिं भीजं नो

ब्रूहि भगवन्निति स उवाच प्रजापतिर्माया वा

अेषा नारसिंहो सर्वमिदं सृजति सर्वमिदं रक्षति

सर्वमिदं संहरति तस्मान्मायामेतां शक्तिं

विधाद्येतां मायां शक्तिं वेद स पाप्मानं

तरति स मृत्युं तरति स संसारं तरति सोऽमृतत्वं

य गच्छति महतीं श्रियमश्नुते मीमांसन्ते

ब्रह्मवादिनो ब्रूस्वा दीर्घां प्लुता येति ॥

यदि ब्रूस्वा भवति सर्वं पाप्मानं दहत्यमृतत्वं

य गच्छति यदि दीर्घां भवति महतीं

श्रियमाप्नोत्यमृतत्वं य गच्छति यदि प्लुता भवति

ज्ञानवान्भवत्यमृतत्वं य गच्छति तदेतद्दृषिणोऽक्तं

निदर्शनं स एं पाडि य ऋजुषी तरुः श्रियं

लक्ष्मीभौपलाम्बिकं गां चर्षी य

यामिन्द्रसेनेत्युदाहुः तां विधां ब्रह्मयोनिं

सऽपामिहायुषे शरणाभङ्गं प्रपद्ये सर्वेषां वा

variation સરૂપાં તામિહાયુષે
 એતદ્ભૂતાનામાકાશઃ પરાયણં સર્વાણિ હ વા ઇમાનિ
 ભૂતાન્યાકાશાદેવ જાયન્ત આકાશાદેવ જાતાનિ
 જીવન્ત્યાકાશં પ્રયત્યભિસંવિશન્તિ તસ્માદાકાશં
 બીજં વિઘાત્તદેવ જ્યાયસ્તદેતદૃષિણોક્તં નિદર્શનં
 હંસઃ શુચિષદ્સુરન્તરિક્ષસઙ્કોતા
 વેદિષદતિથિર્દુરોણસત્ ॥

નૃષદ્ધરસદૃતસદ્વ્યોમસદબ્રજાગોજા ઋતજા અદ્વિજા
 ઋતં બૃહત્ ॥

ય એવં વેદેતિ મહોપનિષત્ ॥

ઇતિ તૃતીયોપનિષત્ ॥ ૩ ॥

દેવા હ વૈ પ્રજાપતિમબ્રુવન્નનુષ્ટુભસ્ય
 મન્ત્રરાજસ્ય નારસિંહસ્યાડ્ગમન્ત્રાન્નો
 બ્રૂહિ ભગવ ઇતિ સ હોવાય પ્રજાપતિઃ પ્રણવં
 સાવિત્રીં યજુર્લક્ષ્મીં નૃસિંહગાયત્રીમિત્યડ્ગાનિ
 જાનીયાદો જાનીતે સોડમૃતત્વં ચ ગચ્છતિ ॥ ૧ ॥

ઓમિત્યેતદક્ષરમિદં સર્વં તસ્થોપવ્યાખ્યાનં
 ભૂતં ભવદ્ભવિષ્યદિતિ સર્વમોહુર એવ
 યચ્ચાન્યત્રિકાલાતીતં તદાધ્યોહુર એવ સર્વં
 હ્યેતદ્બ્રહ્માયમાત્મા બ્રહ્મ સોડયમાત્મા
 ચતુષ્પાજજાગરિતસ્થાનો બહિઃપ્રજાઃ સમાડ્ગ
 એકોનવિંશતિમુખઃ સ્થૂલભુગ્વૈશ્વાનરઃ
 પ્રથમઃ પાદઃ । સ્વપ્રસ્થાનેડન્તપ્રજાઃ
 સમાડ્ગ એકોનવિંશતિમુખઃ પ્રવિવિક્તાભુક્તૈજસો
 દ્વિતીયઃ પાદઃ । યત્ર સુમો ન કચ્ચન કામં
 કામયતે ન કચ્ચન સ્વપ્નં પશ્યતિ તત્સુષુમં
 સુષુમસ્થાન એકીભૂતઃ પ્રજ્ઞાનઘન એકાનન્દમયો
 હ્યાનન્દભુકુ ચેતોમુખઃ પ્રાજ્ઞાસ્તૃતીયો પાદઃ ।
 એષ સર્વશ્વર એષ સર્વજ્ઞ એષોડન્તર્યામ્યેષ
 યોનિઃ સર્વસ્ય પ્રભવાપ્યયૌ હિ ભૂતાનાં

नान्तःप्रज्ञं न बलिःप्रज्ञं नोभयतःप्रज्ञं
 न प्रज्ञं नाप्रज्ञं न प्रज्ञानघनमदृष्ट-
 मव्यवहार्यमग्राह्यमलक्षणमचिन्त्यमव्यपदेश्य-
 मैकात्म्यप्रत्ययसारं प्रपञ्चोपशमं शान्तं
 शिवमद्वैतं यतुर्थं मन्यन्ते स आत्मा स विज्ञेयः ॥ २ ॥

अथ सावित्री गायत्र्या यजुषा प्रोक्ता तथा
 सर्वमिदं व्याप्तं धृष्टिरिति द्वे अक्षरे सूर्य
 षति त्रीणि ऐतद्वै सावित्रस्याष्टाक्षरं पदं
 श्रियाभिषिक्तं य एवं वेद श्रिया उवाभिषिच्यते ।
 तदेतदृथाभ्युक्तं ऋयो अक्षरे परमे
 व्योमन्यस्मिन्देवा अधिविश्वे निषेदुः । यस्तत्र वेद
 डिभ्या करिष्यति य षत्तद्विदुस्त षमे समासत
 षति न उ वा ऐतस्थर्या न यजुषा न साम्नाथोऽस्ति
 यः सावित्रीं वेदेति । ॐ भूर्लक्ष्मीर्भुवर्लक्ष्मीः
 स्वर्लक्ष्मीः कालकर्णा तन्नो मडालक्ष्मीः
 प्रयोदयात् षत्येषा वै मडालक्ष्मीर्यजुर्गायत्री
 यतुर्विशत्यक्षरा भवति । गायत्री वा षदं सर्वं
 यद्विदं किञ्च तस्माद्य ऐतां मडालक्ष्मीं
 याजुषीं वेद मडतीं श्रियमश्नुते ।
 ॐ नृसिंहाय विद्महे वज्रनप्पाय धीमहि ।
 तन्नः सिंहाः प्रयोदयात् षत्येषा वै नृसिंहगायत्री
 देवानां वेदानां निदानं भवति य एवं वेद
 निदानवान्भवति ॥ ३ ॥

देवा उ वै प्रजापतिमब्रुवन्नथ ऊर्मन्त्रैः
 स्तुतो देवः प्रीतो भवति स्वात्मानं दर्शयति
 तन्नो ब्रूहि भगवन्निति स डोवाय प्रजापतिः ।
 ॐ यो उ वै नृसिंहो देवो भगवान्यश्च
 ब्रह्मा भूर्भुवः स्वस्तस्मै वै नमो नमः ॥ १ ॥

[यथा प्रथममन्त्रोक्तावाधन्तौ तथा
 सर्वमन्त्रेषु द्रष्टव्यौ] ॥ यश्च विष्णुः ॥ २ ॥

યશ્ચ મહેશ્વરઃ ॥ ૩ ॥ યશ્ચ પુરુષઃ ॥ ૪ ॥
 યશ્ચેશ્વરઃ ॥ ૫ ॥ યા સરસ્વતી ॥ ૬ ॥ યા શ્રીઃ ॥ ૭ ॥
 યા ગૌરી ॥ ૮ ॥ યા પ્રકૃતિઃ ॥ ૯ ॥ યા વિદ્યા ॥ ૧૦ ॥
 યશ્ચોઙ્કારઃ ॥ ૧૧ ॥ યાશ્ચતસ્રોર્ધમાત્રાઃ ॥ ૧૨ ॥
 યે વેદાઃ સાઙ્ગાઃ સશાખાઃ સેતિહાસાઃ ॥ ૧૩ ॥
 યે ચ પઞ્ચાગ્રયઃ ॥ ૧૪ ॥ યાઃ સમ મહાવ્યાહૃતયઃ ॥ ૧૫ ॥
 યે યાષ્ઠૌ લોકપાલાઃ ॥ ૧૬ ॥ યે યાષ્ઠૌ વસવઃ ॥ ૧૭ ॥
 યે ચૈકાદશ રુદ્રાઃ ॥ ૧૮ ॥ યે ચ દ્વાદશાદિત્યાઃ ॥ ૧૯ ॥
 યે યાષ્ઠૌ ગ્રહાઃ ॥ ૨૦ ॥ યાનિ ચ પઞ્ચમહાભૂતાનિ ॥ ૨૧ ॥
 યશ્ચ કાલઃ ॥ ૨૨ ॥ યશ્ચ મનુઃ ॥ ૨૩ ॥ યશ્ચ મૃત્યુઃ ॥ ૨૪ ॥
 યશ્ચ યમઃ ॥ ૨૫ ॥ યશ્ચાન્તકઃ ॥ ૨૬ ॥ યશ્ચ પ્રાણઃ ॥ ૨૭ ॥
 યશ્ચ સૂર્યઃ ॥ ૨૮ ॥ યશ્ચ સોમઃ ॥ ૨૯ ॥
 યશ્ચ વિરાટ્ પુરુષઃ ॥ ૩૦ ॥ યશ્ચ જીવઃ ॥ ૩૧ ॥
 યચ્ચ સર્વમ્ ॥ ૩૨ ॥ ઇતિ દ્વાત્રિંશત્ ઇતિ
 તાન્પ્રજાપતિરબ્રવીદેતૈર્મન્નૈર્નિત્યં દેવં સ્તુવધ્વમ્ ।
 તતો દેવઃ પ્રીતો ભવતિ સ્વાત્માનં દર્શયતિ તસ્માદ્ધ
 એતૈર્મન્નૈર્નિત્યં દેવં સ્તૌતિ સ દેવં પશ્યતિ સોઽમૃતત્વં
 ચ ગચ્છતિ ચ એવં વેદેતિ મહોપનિષત્ ॥
 ઇતિ ચતુર્થ્યુપનિષત્ ॥ ૪ ॥
 દેવા હ વૈ પ્રજાપતિમબ્રુવન્નાનુષ્ટુભસ્ય
 મન્ત્રરાજસ્ય નારસિંહસ્ય મહાયકં નામ
 ચકં નો બ્રૂહિ ભગવ ઇતિ સાર્વકામિકં મોક્ષદ્વારં
 યથોગિન ઉપદિશન્તિ સ હોવાચ પ્રજાપતિઃ ષડક્ષરં
 વા એતત્સુદર્શનં મહાયકં તસ્માત્ષડરં
 ભવતિ ષટ્પત્રં ચકં ભવતિ ષડ્વા ઋતવ ઋતુભિઃ
 સમ્મિતં ભવતિ મધ્યે નાભિર્ભવતિ નાભ્યાં વા એતે અરાઃ
 પ્રતિષ્ઠિતા માયયા એતત્સર્વં વેષ્ટિતં ભવતિ

नात्मानं माया स्पृशति तस्मान्मायया बहिर्वेष्टितं
 भवति । अथाष्टारमष्टपत्रं यत्कं भवत्यष्टाक्षरा
 वै गायत्री गायत्र्या सम्मितं भवति बहिर्मायया
 वेष्टितं भवति क्षेत्रं क्षेत्रं वै मायैषा सम्पद्यते ।
 अथ द्वादशारं द्वादशपत्रं यत्कं भवति
 द्वादशाक्षरा वै जगती जगत्या सम्मितं भवति
 बहिर्मायया वेष्टितं भवति । अथ षोडशारं
 षोडशपत्रं यत्कं भवति षोडशकलो वै पुरुषः
 पुरुष एवेदं सर्वं पुरुषेण सम्मितं भवति
 मायया बहिर्वेष्टितं
 भवति । अथ द्वात्रिंशदरं द्वात्रिंशत्पत्रं यत्कं
 भवति द्वात्रिंशदक्षरा वा अनुष्टुप्भवत्यनुष्टुभा
 सर्वमिदं भवति बहिर्मायया वेष्टितं भवत्यरैर्वा
 अतत्सुबद्धं भवति वेदा वा अते अराः पत्रैर्वा
 अतत्सर्वतः परिक्रामति छन्दांसि वै पत्राणि ॥ १ ॥

अतत्सुदर्शनं मलायकं तस्य मध्ये नाभ्यां
 तारकं यदक्षरं नारसिंहमेकाक्षरं
 तद्भवति षट्सु पत्रेषु षडक्षरं सुदर्शनं
 भवत्यष्टसु पत्रेष्वष्टाक्षरं नारायणं
 भवति द्वादशसु पत्रेषु द्वादशाक्षरं वासुदेवं
 भवति षोडशसु पत्रेषु मातृकाद्याः सभिन्दुकाः
 षोडश स्वरा भवन्ति द्वात्रिंशत्सु पत्रेषु
 द्वात्रिंशदक्षरं मन्त्रराजं नारसिंहमानुष्टुभं
 भवति तद्वा अतत्सुदर्शनं नाम यत्कं सार्वकामिकं
 मोक्षद्वारमृज्मयं यजुर्मयं साममयं
 ब्रह्ममयममृतमयं भवति तस्य पुरस्ताद्भव
 आसते रुद्रा दक्षिणत आदित्याः पश्चाद्भिष्वेदेवा
 उत्तरतो ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा नाभ्यां सूर्यायन्द्रमसौ
 पार्श्वयोस्तदेतद्व्याप्युक्तम् । ऋयो अक्षरे परमे
 व्योमन्यस्मिन्देवा अधिविष्वे निषेदुः । यस्तत्र वेद
 डिम्या करिष्यति य एतद्विदुस्त एमे समासत एति

तदेतत्सुदर्शनं मलायकं आलो वा युवा वा
 वेद स मलाभवति स गुरुः सर्वेषां
 मन्त्राणामुपदेष्टा भवत्यनुष्टुभा लोभं
 कुर्यादनुष्टुभार्यं कुर्यात्तदेतद्रक्षोर्ध्रं
 मृत्युतारकं गुरुणा लब्धं कश्चे आडौ
 शिष्यायां वा अग्नीत समद्वीपवती भूमिर्दक्षिणार्थं
 नावकल्पते तस्माच्छ्रद्धया यां काञ्चिद्ग्रां
 दधात्स दक्षिणा भवति ॥ २ ॥

देवा उ वै प्रजापतिमब्रुवन्नानुष्टुभस्य
 मन्त्रराजस्य नारसिंहस्य क्व नो ब्रूहि
 भगव धति स होवाय प्रजापतिर्यं अतं मन्त्रराजं
 नारसिंहमानुष्टुभं नित्यमधीते सोऽग्निपूतो
 भवति स वायुपूतो भवति स आदित्यपूतो भवति
 स सोमपूतो भवति स सत्यपूतो भवति स ब्रह्मपूतो
 भवति स विष्णुपूतो भवति स रुद्रपूतो भवति
 स सर्वपूतो भवति स सर्वपूतो भवति ॥ ३ ॥

य अतं मन्त्रराजं नारसिंहमानुष्टुभं
 नित्यमधीते स मृत्युं तरति स पाप्मानं तरति
 स भ्रूणहत्यां तरति स वीरहत्यां तरति स सर्वहत्यां
 तरति स संसारं तरति स सर्वं तरति स सर्वं तरति ॥ ४ ॥

य अतं मन्त्रराजं नारसिंहमानुष्टुभं
 नित्यमधीते सोऽग्निं स्तम्भयति स वायुं स्तम्भयति
 स आदित्यं स्तम्भयति स स्तोमं स्तम्भयति स उदकं
 स्तम्भयति स सर्वाग्नेवास्तम्भयति स
 सर्वाग्नास्तम्भयति स विषं स्तम्भयति
 स विषं स्तम्भयति ॥ ५ ॥

य अतं मन्त्रराजं नारसिंहमानुष्टुभं
 नित्यमधीते स देवानाकर्षयति स यक्षानाकर्षयति
 स नागानाकर्षयति स ग्रहानाकर्षयति स
 मनुष्यानाकर्षयति स सर्वानाकर्षयति स

सर्वानाकर्षयति ॥ ६ ॥

य अेतं मन्त्रराजं नारसिंहमानुष्टुभं
 नित्यमधीते स भूर्लोकं जयति स भुवर्लोकं जयति
 स स्वर्लोकं जयति स मडर्लोकं जयति स जनोर्लोकं
 जयति स तपोर्लोकं जयति स सत्यलोकं जयति स
 सर्वाँल्लोकाञ्जयति स सर्वाँल्लोकाञ्जयति ॥ ७ ॥

य अेतं मन्त्रराजमानुष्टुभं नित्यमधीते
 सोऽग्निष्टोमेन यजते स उड्येन यजते स षोऽशिना
 यजते स वाजपेयेन यजते सोऽतिरात्रेण यजते
 सोऽभोर्यामेण यजते सोऽश्वमेधेन यजते स सर्वैः
 ऋतुभिर्यजते स सर्वैः ऋतुभिर्यजते ॥ ८ ॥

य अेतं मन्त्रराजं नारसिंहमानुष्टुभं
 नित्यमधीते स ऋथोऽधीते स यजूष्यधीते स
 सामान्यधीते सोऽथर्वाणामधीते सोऽङ्गिरसमधीते
 स शाभा अधीते स पुराणान्यधीते स कल्पानधीते
 स गाथामधीते स नाराशंसीरधीते स प्रणवमधीते
 यः प्रणवमधीते स सर्वमधीते स सर्वमधीते ॥ ९ ॥

अनुपनीतशतमेकमेकेनोपनीतेन तत्सममुपनीतशतमेकमेकेन
 गृहस्थेन तत्समं गृहस्थशतमेकमेकेन
 वानप्रस्थेन तत्समं वानप्रस्थशतमेकमेकेन
 यतिना तत्समं यतीनां तु शतं पूर्णमेकमेकेन
 रुद्रजापकेन तत्समं रुद्रजापकशतमेकमेकेन-
 अथर्वशिरःशिषाध्यापकेन तत्सममथर्वशिरः-
 शिषाध्यापकशतमेकमेकेन तापनीयोपनिषद-
 ध्यापकेन तत्समं तापनीयोपनिषदध्यापक-
 शतमेकमेकेन मन्त्रराजध्यापकेन तत्समं तद्वा
 अेतत्परमं धाम मन्त्रराजध्यापकस्य यत्र न
 सूर्यस्तपति यत्र न वायुर्वाति यत्र न यन्द्रमा भ्राति
 यत्र न नक्षत्राणि भ्रान्ति यत्र नाग्निर्दहति यत्र न
 मृत्युः प्रविशति यत्र न दुःखं सदानन्दं

परमानन्दं शान्तं शाश्वतं सदाशिवं
 ब्रह्मादिवन्दितं योगिध्येयं परमं पदं यत्र
 गत्वा न निवर्तन्ते योगिनः ॥

तदेतद्दृष्ट्याभ्युक्तम् ।
 तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः ।
 द्विवीच यक्षुराततम् । तद्विप्रासो विपन्यवो जगृवांसः
 समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् ।
 तदेतन्निष्कामस्य भवति तदेतन्निष्कामस्य भवति
 य एव वेदेति मखोपनिषत् ॥ १० ॥

एति पञ्चमोपनिषत् ॥ ५ ॥

एति नृसिंहपूर्वतापिन्युपनिषत् ॥

॥ नृसिंहोत्तरतापिन्युपनिषत् ॥

नृसिंहोत्तरतापिन्यां तुर्यतुर्यात्मकं मङ्गलम् ।
 परमाद्वैतसाम्राज्यं प्रत्यक्षमुपलभ्यते ॥

ॐ देवा उ वै प्रजापतिमब्रुवन्नणोरणीयां-
 समिममात्मानमोङ्कारं नो व्यायक्ष्वेति
 तथेत्योमित्येतदक्षरमिदं सर्वं तस्योपव्याप्यानां
 भूतं भवद्भविष्यदिति सर्वमोङ्कार एव
 यथ्यान्यत्रिकालातीतं तद्यथोङ्कार एव सर्वं
 ज्येतद्ब्रह्मायमात्मा ब्रह्म तमेतमात्मानमिति
 ब्रह्मणैकीकृत्य ब्रह्म यात्मानमिति यैकीकृत्य
 तदेकमजरममृतमभयमोमित्यनुभूय
 तस्मिन्निदं सर्वं त्रिशरीरमारोग्यं तन्मयं छि
 तदेवेति संदरेदोमिति तं वा अतं त्रिशरीरमात्मानं
 त्रिशरीरे परं ब्रह्मानुसन्ध्यात्स्थूलत्वात्-
 स्थूलभुक्त्वाच्च सूक्ष्मत्वात्सूक्ष्मभुक्त्वा-
 श्चैक्यादानन्दभोगाच्च सोऽयमात्मा
 यतुष्पाज्जगारितस्थानः स्थूलप्रज्ञः समाऽग
 ऐकोनविंशतिभुजः स्थूलभुक् यतुरात्मा विश्वो
 वैश्वानरः प्रथमः पादः ॥

स्वप्नस्थानः सूक्ष्मप्रज्ञः समाङ्ग
 ऐकोनविंशतिमुष्णः सूक्ष्मभुक् यतुरात्मा
 तैजसो हिरण्यगर्भो द्वितीयः पादः ॥

यत्र सुप्तो न कञ्चन कामं कामयते न
 कञ्चन स्वप्नं पश्यति तत्सुषुप्तं
 सुषुप्तस्थान ऐकीभूतः प्रज्ञानघन
 अवानन्दमयो ह्यानन्दभुक् येतोमुष्णश्चतुरात्मा
 प्राज्ञ ईश्वरस्तृतीयः पादः ॥

अेष सर्वेश्वर अेष सर्वज्ञ अेषोऽन्तर्यामिष
 योनिः सर्वस्य प्रभववाप्ययौ हि भूतानं
 त्रयमप्येतत्सुषुप्तं स्वप्नं मायामात्रं
 शिष्टेकरसो ह्ययमात्माथ तुरीयश्चतुरात्मा
 तुरीयावसितत्वादेकैकस्थोतानुज्ञात्रनुज्ञाविकल्पै-
 स्त्रयमप्यत्रापिसुषुप्तं स्वप्नं मायामात्रं
 शिष्टेकरसो ह्ययमात्माथायमादेशो न
 स्थूलप्रज्ञं न सूक्ष्मप्रज्ञं नोभयतःप्रज्ञं
 न प्रज्ञं नाप्रज्ञं न प्रज्ञानघन-
 मदृष्टमव्यवहार्यमग्राह्यमलक्षणा-
 मचिन्त्यमचिन्त्यमव्यपदेश्यमैकात्म्यप्रत्ययसारं
 प्रपञ्चोपशमं शिवं शान्तमद्वैतं यतुर्थं
 मन्यन्ते स आत्मा स विज्ञेय ईश्वरग्रासस्तुरीयस्तुरीयः ॥

इति प्रथमः भागः ॥ १ ॥

तं वा ऐतमात्मानं जाग्रत्यस्वप्नसुषुप्तं
 स्वप्नेऽजाग्रतमसुषुप्तं सुषुप्तेऽजाग्रतमस्वप्नं
 तुरीयेऽजाग्रतमस्वप्नमसुषुप्तमव्यभियारिणं
 नित्यानन्दं सदेकरसं ह्येव यक्षुषो द्रष्टा
 श्रोत्रस्य द्रष्टा वायो द्रष्टा मनसो द्रष्टा
 बुद्धेर्द्रष्टा प्राणस्य द्रष्टा तमसो द्रष्टा
 सर्वस्य द्रष्टा ततः सर्वस्मादन्यो विलक्षणयक्षुषुः
 साक्षी श्रोत्रस्य साक्षी वायुः साक्षी मनसः साक्षीः

बुद्धेः साक्षी प्राणस्य साक्षी तमसः साक्षी
 सर्वस्य साक्षी ततोऽविद्धियो मडाथैतन्योऽस्मात्सर्वस्मात्प्रियतम
 आनन्दघनं ज्येवमस्मात्सर्वस्मात्पुरतः
 सुविभातमेकरसमेवाजरममृतमभयं
 भ्रष्टमैवाध्यज्यैनं यतुष्पादं मात्राभिरोद्धुरोऽण
 यैकीकुयज्जगारितस्थानश्चतुरात्मा विश्वो
 वैश्वानरश्चतूडपोऽङ्कार एव यतूडपो var यतूडपोऽङ्कार
 ज्ययमकारः स्थूलसूक्ष्मबीजसाक्षिभिरकारतृपै-
 रासेरादिमत्वाद्वा स्थूलत्वात्सूक्ष्मत्वाद्-
 बीजत्वात्साक्षित्वाख्याप्रोति उ वा षट् सर्वमादिश्च
 भवति य एवं वेद ॥

स्वप्रस्थानश्चतुरात्मा तैजसो छिरण्यगर्भश्चतूडप
 उकार एव यतूडपो ज्ययमुकारः स्थूलसूक्ष्मबीज-
 साक्षिभिरकारतृपैरुत्सर्षाद्भयत्वात्स्थूलत्वात्-
 सूक्ष्मत्वाद्बीजत्वात्साक्षित्वाख्योत्सर्षति उ वै
 ज्ञानसन्ततिं समानश्च भवति य एवं वेद ॥

सुषुप्तस्थानश्चतुरात्मा प्राज्ञाश्चरश्चतूडपो
 मकार एव यतूडपो ज्ययं मकारः स्थूलसूक्ष्म-
 बीजसाक्षिभिरकारतृपैर्मितेरपीतेर्वा स्थूलत्वात्-
 सूक्ष्मत्वाद्बीजत्वात्साक्षित्वाख्य मिनोति उ वा
 षट् सर्वमपीतिश्च भवति य एवं वेद ॥

मात्रामात्राः प्रतिमात्राः कुर्यादथ तुरीय ईश्वरत्रासः
 स स्वराट् स्वयमीश्वरः स्वप्रकाशश्चतुरात्मो-
 तानुज्ञात्रनुज्ञाविकल्पैरोतो ज्ययमात्मा ज्ययैवेदं var यथेदं
 सर्वमन्तकाले कालाग्निः सूर्य उच्चैरनुज्ञातो ज्ययमात्मा
 ज्यस्य सर्वस्य स्वात्मानं ददातीदं सर्वं
 स्वात्मानमेव करोति यथा तमः सवितन् झैकरसो
 ज्ययमात्मा चिद्रूप एव यथा दाज्यं दग्ध्वाग्निरविकल्पो
 ज्ययमात्मा वाज्मनोऽगोयरत्वाच्चिद्रूपश्चतूडप
 ॐकार एव यतूडपो ज्ययमोङ्कार ओतानुज्ञात्रनुज्ञा-
 विकल्पैरोङ्कारतृपैरात्मैव नामरुपात्मकं डीदं

सर्वं तुरीयत्वाच्चिद्रूपत्वाच्च्योतत्त्वाद्यनुज्ञातृत्वाद्य-
 नुज्ञानत्वाद्यविकल्परूपत्वाच्च्यविकल्परूपं हीदं
 सर्वं नैव तत्र कायन भिदास्त्यथ var भिदास्त्यथ
 तस्यायमादेशोऽमात्रश्चतुर्थोऽव्यवहार्यः प्रपञ्चोपशमः
 शिवोऽद्वैत ओङ्कार आत्मैव संविशत्यात्मनात्मानं
 य अेवं वेदैष वीरो नारसिंहेन वानुष्टुभा
 मन्त्रराजेन तुरीयं विधादेष ज्यात्मानं प्रकाशयति
 सर्वसंसारसमर्थः परिभवासङ्घः प्रभुर्व्याप्तः
 सद्योज्ज्वल्योऽविधातत्कार्यहीनः स्वात्मबन्धुः सर्वदा
 द्वैतरहित आनन्दरूपः सर्वाधिष्ठानः सन्मात्रो
 निरस्ताविधातमोभोडोऽडमेवेति तस्मादेवमेवममात्मानं
 परं ब्रह्मानुसन्ध्यादेष वीरो नृसिंह अेवेति ॥

इति द्वितीयः अण्डः ॥ २ ॥

तस्य उ वै प्राणवस्य या पूर्वा मात्रा सा प्रथमः
 पादो भवति द्वितीया द्वितीयस्य तृतीया तृतीयस्य
 यतुर्थ्योतानुज्ञात्रनुज्ञाविकल्परूपा तथा तुरीयं
 यतुरात्मानमन्विष्य यतुर्थपादेन य तथा
 तुरीयेणानुचिन्तयन्त्रसेत्तस्य उ वा अेतस्य प्राणवस्य
 या पूर्वा मात्रा सा पृथिव्यकारः स ऋग्भिरृग्वेदो
 ब्रह्मा वसवो गायत्री गार्हपत्यः सा प्रथमः पादो
 भवति । भवति य सर्वेषु पादेषु यतुरात्मा स्थूलसूक्ष्म-
 बीजसाक्षिभिर्द्वितीयान्तरिक्षं स उकारः स यजुर्भिर्यजुर्वेदो
 विष्णुरुद्रास्त्रिष्टुब्दक्षिणाग्निः सा द्वितीयः
 पादो भवति य सर्वेषु पादेषु यतुरात्मा
 स्थूलसूक्ष्मबीजसाक्षिभिस्तृतीया धौः स मकारः
 स सामभिः सामवेदो रुद्रादित्या जगत्याडवनीयः सा
 तृतीयः पादो भवति । भवति य सर्वेषु पादेषु
 यतुरात्मा स्थूलसूक्ष्मबीजसाक्षिभिर्याऽवसानेऽस्य
 यतुर्थ्यर्धमात्रा सा सोमलोक उकारः साथर्वणै-
 र्मन्त्रैरथर्ववेदः संवर्तकोऽग्निर्मरुतो विराडेकर्षिर्भास्वती
 स्मृता सा यतुर्थः पादो भवति । भवति य सर्वेषु पादेषु

यतुरात्मा स्थूलसूक्ष्मबीजसाक्षिभिर्मात्रा मात्राः
 प्रतिमात्राः कृत्वोत्तानुज्ञात्रनुज्ञाविकल्परूपं
 चिन्तयन्ग्रसेज्ज्ञोऽमृतो हुतसंविक्तः शुद्धः संविष्टो
 निर्विद्म एवमसुनियमेऽनुभूयेडेहं सर्वं दृष्ट्वा स
 प्रपञ्चडीनोऽथ सकलः साधारोऽमृतमयश्चतुरात्माथ
 मडापीठे सपरिवारं तमेतं यतुःसमात्मानं
 यतुरात्मानं मूलाग्रावग्रिरूपं प्रणवं
 सन्ध्यात्समात्मानं यतुरात्मानमकारं रुद्रं
 भ्रूमध्ये समात्मानं यतुरात्मानं यतुःसमात्मानं
 यतुरात्मानमोङ्कारं सर्वेश्वरं द्वादशान्ते
 समात्मानं यतुरात्मानं यतुःसमात्मानमोङ्कारं
 तुरीयमानन्दामृतरूपं षोडशान्तेऽथानन्दामृतेनै-
 तांश्चतुर्धा सम्भूज्य तथा ब्रह्माणमेव विष्णुमेव
 रुद्रमेव विभक्तांस्त्रीनेवाविभक्तांस्त्रीनेव लिङ्गरूपानेव
 य सम्भूज्योपलारैश्चतुर्धाथ लिङ्गात्संस्कृत्य var लिङ्गान्
 तेजसा शरीरत्रयं संव्याप्य तदधिष्ठानमात्मानं
 संज्वाल्य तत्तेज आत्मयैतन्चरूपं बलमवष्टभ्य
 गुणैरैक्यं सम्पाद्य मडास्थूलं मडासूक्ष्मे
 मडासूक्ष्मं मडाकारणे य संस्कृत्य मात्राभिरोता-
 नुज्ञात्रनुज्ञाविकल्परूपं चिन्तयन्ग्रसेत् ॥

एति तृतीयः अण्डः ॥ ३ ॥

तं वा अेतमात्मानं परमं ब्रह्मोङ्कारं
 तुरीयोङ्काराग्रविद्योतमनुष्टुभा नत्वा प्रसाधोमिति
 संस्कृत्याहमित्यनुसन्ध्यादथैतमेवात्मानं
 परमं ब्रह्मोङ्कारं तुरीयोङ्काराग्रविद्योतमेका-
 दशात्मानं नारसिंहं नत्वोमिति संस्तरानुसन्ध्या-
 दथैतमेवमात्मानं परमं ब्रह्मोङ्कारं
 तुरीयोङ्काराग्रविद्योतं प्रणवेन संचिन्त्यानुष्टुभा
 नत्वा सच्चिदानन्दपूर्णात्मसु नवात्मकं
 सच्चिदानन्दपूर्णात्मानं परं ब्रह्म सम्भाव्याह-
 मित्यात्मानमादाय मनसा ब्रह्मणैकीकुर्याद्येदनुष्टुभैव var नमसा

वा ओष उपवसन्नेष हि सर्वत्र सर्वदा सर्वात्मा सन्
 सर्वमत्ति नृसिंहोऽसौ परमेश्वरोऽसौ हि सर्वत्र सर्वदा
 सर्वात्मा सन्सर्वमत्ति नृसिंह ऐवैकल ओष तुरीय
 ओष ओवोग्र ओष ओव वीर ओष ओव मडानेष ओव विषणुरेष
 ओव ज्वलनेष ओव सर्वतोमुष् ओष ओव नृसिंह ओष ओव
 भीषण ओष ओव भद्र ओष ओव मृत्युमृत्युरेष ओव
 नमाभ्येष ओवाडमेवं योगारूढो ब्रह्मण्येवानुष्टुभं
 सन्ध्यादोऽङ्गार इति ॥ तदेतौ श्लोकौ भवतः ॥

संस्तव्य सिंहं स्वसुतान्गुणार्थान्-
 संयोज्य शृङ्गैरृषभस्य उत्वा ॥

वश्यां स्फुरन्तीमसतीं निपीडय
 सभक्ष्य सिंहेन स ओष वीरः ॥

शृङ्गाप्रोतान्पादास्पर्श्या उत्वा तानग्रसत्स्वयम् ।
 नत्वा य बडुधा दृष्ट्वा नृसिंहः स्वयमुद्धभाविति ॥

इति यतुर्थः भाषः ॥ ४ ॥

अथैष उ ओव अकार आसतमार्थ आत्मन्येव
 नृसिंहे देवे ब्रह्मणि वर्तत ओष ज्येवासतम
 ओष हि साक्ष्येष ईश्वरस्तत्सर्वगतो न डीदं
 सर्वमेष हि व्यासतमैदं सर्वं यद्यमात्मा
 मायामात्र ओष ओवोग्र ओष हि व्यासतम ओष
 ओव वीर ओष हि व्यासतम ओष ओव मडानेष
 हि व्यासतम ओष ओव विषणुरेष हि व्यासतम
 ओष ओव ज्वलनेष हि व्यासतम ओष ओव
 सर्वतोमुष् ओष हि व्यासतम ओष ओव नृसिंह
 ओष हि व्यासतम ओष ओव भीषण ओष हि
 व्यासतम ओष ओव भद्र ओष हि व्यासतम
 ओष ओव मृत्युमृत्युरेष हि व्यासतम ओष
 ओव नमाभ्येष हि व्यासतम ओष ओवाडमेष
 हि व्यासतम आत्मैव नृसिंहो देवो ब्रह्म भवति
 य ओवं वेद सोऽडामो निष्काम आसकाम

आत्मकामेन तस्य प्राणा उत्कामन्त्यत्रैव
 समवलीयन्ते ब्रह्मैव सन्ब्रह्माप्येत्यथैष
 अेवोद्गार उत्कृष्टतमार्थ आत्मन्येव नृसिंहे
 देवे ब्रह्मणि वर्तते तस्मादेष सत्यस्वरूपो न
 ङ्यन्यदस्त्यप्रमेयमनात्मप्रकाशमेष छि
 स्वप्रकाशोऽसङ्गोऽन्यत्र वीक्षत आत्मातो
 नान्यथा प्राप्तिरात्ममात्रं ङ्येतद्दुत्कृष्टमेष
 अेवोत्र अेष ङ्येवोत्कृष्ट अेष अेव विष्णुरेष
 ङ्येवोत्कृष्ट अेष अेव ज्वलन्नेष ङ्येवोत्कृष्ट
 अेष अेव सर्वतोमुप अेष ङ्येवोत्कृष्ट अेष अेव
 नृसिंह अेष ङ्येवोत्कृष्ट अेष अेव भीषण
 अेष ङ्येवोत्कृष्ट अेष अेव भद्र अेष ङ्येवोत्कृष्ट
 अेष अेव मृत्युमृत्युरेष ङ्येवोत्कृष्ट अेष
 अेव नमाभ्येष ङ्येवोत्कृष्ट अेष अेवाडमेष
 ङ्येवोत्कृष्टस्तस्मादात्मानमेवैनं जानीयादात्मैव
 नृसिंहो देवो ब्रह्म भवति य अेवं वेद सोऽकामो
 निष्काम आत्मकाम आत्मकामो न तस्य प्राणा
 उत्कामन्त्यत्रैव समवलीयन्ते ब्रह्मैव
 सन्ब्रह्माप्येत्यथैष अेव मकारो मडाविभूत्यर्थ
 आत्मन्यैव नृसिंहे देवे ब्रह्मणि वर्तते
 तस्माद्यमनल्पोऽभिन्नरूपः स्वप्रकाशो ब्रह्मैवात्मतम
 उत्कृष्टतम अेतदेव ब्रह्मापि सर्वज्ञं मडामाथं
 मडाविभूत्येतदेवोत्रमेतद्धि मडाविभूत्येतदेव
 वीरमेतद्धि मडाविभूत्येतदेव मडेतद्धि
 मडाविभूत्येतदेव विष्ण्वेतद्धि मडाविभूत्येतदेव
 ज्वलदेतद्धि मडाविभूत्येतदेव सर्वतोमुपमेतद्धि
 मडाविभूत्येतदेव नृसिंहमेतद्धि मडाविभूत्येतदेव
 भीषणमेतद्धि मडाविभूत्येतदेव भद्रमेतद्धि
 मडाविभूत्येतदेव मृत्युमृत्य्वेतद्धि मडाविभूत्येतदेव
 नमाभ्येतद्धि मडाविभूत्येतदेवाडमेतद्धि मडाविभूति
 तस्मादकारोकाराभ्यामिममात्मानमात्मतममुत्कृष्टतमं
 चिन्मात्रं सर्वद्रष्टारं सर्वसाक्षिणं सर्वत्रासं

सर्वप्रेमास्पदं सखिदानन्दमात्रमेकरसं
 पुरतोऽस्मात्सर्वस्मात्सुविभातमन्विष्यामत्तममुत्कृष्टतमं
 मडामायं मडाविभूति सखिदानन्दमात्रमेकरसं
 पुरमेव ब्रह्म मकारेण जानीयादात्मैव नृसिंहो देवः var परमेव
 परमेव ब्रह्म भवति य अवेवं वेद सोऽकामो निष्काम
 आसकाम आत्मकामो न तस्य प्राणा उक्तामन्त्यत्रैव
 समवलीयन्ते ब्रह्मैव सन्ब्रह्माप्येतीति उ प्रजापतिरुवाच
 प्रजापतिरुवाच ॥

इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥

ते देवा इममात्मानं ज्ञातुमैच्छंस्तान्डासुरः
 पाप्मा परिजग्राह त औक्षन्तलन्तैनमासुरं
 पाप्मानं ग्रसाम इत्येतमेवोङ्काराग्रविधोतं
 तुरीयतुरीयमात्मानमनुग्रामनुग्रं वीरमवीरं
 मडान्तममडान्तं विष्णुमविष्णुं
 ज्वलन्तमज्वलन्तं सर्वतोभुजमसर्वतोभुजं
 नृसिंहमनृसिंहं भीषणमभीषणं
 भद्रमभद्रं मृत्युमृत्युममृत्युमृत्युं
 नमाभ्यनमाभ्यडमनडं नृसिंहानुष्टुभैव
 भुबुधिरै तेभ्यो डासावासुरः पाप्मा
 सखिदानन्दघनज्योतिरभवत्तस्मादपक्वकषाय
 इममेवोङ्काराग्रविधोतं तुरीयतुरीयमात्मानं
 नृसिंहानुष्टुभैव जानीयात्तस्यासुरः पाप्मा
 सखिदानन्दघनज्योतिर्भवति ते देवा ज्योतिष उत्तितीर्षवो
 द्वितीयाद्भवमेव पश्यन्त इममेवोङ्काराग्रविधोतं
 तुरीयतुरीयमात्मानमनुष्टुभान्विष्य प्राणवेनैव
 तस्मिन्नवस्थितास्तेभ्यस्तज्ज्योतिरस्य सर्वस्य पुरतः
 सुविभातमविभातमद्वैतमचिन्त्यमलिङ्गं
 स्वप्रकाशमानन्दघनं शून्यमभवदेवंवित्स्वप्रकाशं
 परमेव ब्रह्म भवति ते देवाः पुत्रैषणायाश्च
 वित्तैषणायाश्च लोकैषणायाश्च ससाधनेभ्यो
 व्युत्थाय निराकारा निष्परिग्राहा अशिभा अयज्ञोपवीता

અન્યા બધિરા મુગ્ધાઃ કલીબા મૂકા ઉન્મત્ત ઇવ
 પરિવર્તમાનાઃ શાન્તા દાન્તા ઉપરતાસ્તિતિક્ષવઃ
 સમાહિતા આત્મરતય આત્મક્રીડા આત્મમિથુના
 આત્માનન્દાઃ પ્રણવમેવ પરં બ્રહ્માત્મપ્રકાશં
 શૂન્યં જાનન્તસ્તત્રૈવ પરિસમાપ્તાસ્તસ્માદેવાનાં
 વ્રતમાચરન્નોહુરે પરે બ્રહ્મણિ પર્યવસિતો ભવેત્સ
 આત્મન્યેવાત્માનં પરં બ્રહ્મ પશ્યતિ ॥

તદેષ શ્લોકઃ ॥

શ્ૃંગેશ્ચશ્ૃંગં સંયોજય સિંહં શ્ૃંગેષુ યોજયેત્ ।
 શ્ૃંગાભ્યાં શ્ૃંગામાબધ્ય ત્રયો દેવા ઉપાસત ઇતિ ॥

ઇતિ ષષ્ઠઃ ખણ્ડઃ ॥ ૬ ॥

દેવા હ વૈ પ્રજાપતિમબ્રુવન્ ભૂય એવ નો
 ભગવાન્વિજ્ઞાપયત્વિતિ તથેત્યજત્વાદમરત્વાદ-
 જરત્વાદમૃતત્વાદશોકત્વાદમોહત્વાદનશનાયત્વાદ-
 પિપાસત્વાદદ્વૈતત્વાચ્ચાકારેણોમમાત્માન-
 મન્વિષ્ણોઠ્કૃષ્ટત્વાદુત્પાદકત્વાદુત્પવેષ્ટત્વાદુ-
 ત્થાપયિતૃત્વાદુદ્વૈષ્ટત્વાદુત્કર્તૃત્વાદુત્પથ-
 વારકત્વાદુદ્ગ્રાસત્વાદુદ્ભ્રાન્તત્વાદુત્તીર્ણવિકૃતત્વા-
 ચ્ચોહુરેણોમમાત્માનં પરમં બ્રહ્મ
 નૃસિંહમન્વિષ્ણાકારેણોમમાત્માનમુકારં
 પૂર્વાર્ધમાકૃષ્ય સિંહીકૃત્યોત્તરાર્ધેન તં
 સિંહમાકૃષ્ય મહત્વાન્મહસ્ત્વાન્માનત્વા-
 ન્મુક્તત્વાન્મહાદેવત્વાન્મહેશ્વરત્વાન્મહાસત્વા-
 ન્મહાચિત્વાન્મહાનન્ત્વાન્મહાપ્રભુત્વાચ્ચ
 મહારાર્ધેનાનેનાત્મનૈકીકુર્યાદશરીરો
 નિરિન્દ્રયોડપ્રાણોડતમાઃ સચ્ચિદાનન્દમાત્રઃ
 સ સ્વરાડ્ ભવતિ ય એવં વેદ કસ્ત્વમિત્યહમિતિ
 હોવાચૈવમેવેદં સર્વં તસ્માદહમિતિ સર્વાભિયાનં
 તસ્માદિરયમકારઃ સ એવ ભવતિ । સર્વં હ્યયમાત્માયં
 હિ સર્વાન્તરો ન હીદં સર્વમહમિતિ હોવાચૈવ

निरात्मकमात्मैवेदं सर्वं तस्मात्सर्वात्मकेनाकारेण
सर्वात्मकमात्मानमन्विच्छेद्ब्रह्मैवेदं सर्वं
सख्यिदानन्दरूपं सख्यिदानन्दरूपमिदं सर्वं
सद्धीदं सर्वं सत्सदिति सिद्धीदं सर्वं काशते
प्रकाशते येति किं सदितिदमिदं नेत्यनुभूतिरिति
कैषेतीयमियं नेत्यवयनेनैवानुभवन्नुवायैवमेव
सिदानन्दावप्यवयनेनैवानुभवन्नुवायैव सर्वमन्यदिति
स परमानन्दस्य ब्रह्मणो नाम ब्रह्मेति तस्यान्त्योऽयं
मकारः स अथेव भवति तस्मान्मकारेण परमं
ब्रह्मान्विच्छेत्किमिदमेवमित्युकारेणैवैवाडाविचिकित्सन्-
तस्मादकारेणोममात्मानमन्विष्य मकारेण ब्रह्मणानु-
सन्ध्यादुकारेणैवाविचिकित्सन्नशरीरोऽनिन्द्रियोऽप्राणोऽतमाः
सख्यिदानन्दमात्रः स स्वराऽ् भवति य अथेवं वेद
ब्रह्म वा एदं सर्वमतृत्वाद्गुत्वाद्दीरत्वात्तत्त्वाद्-
विष्णुत्वाज्ज्वलत्वात्सर्वतोमुपत्वात्नृसिंहत्वाद्भीषणत्वा-
द्भद्रत्वात्मृत्युमृत्युत्वात्त्रामित्वाद्दत्त्वादिति सततं
उयेतद्ब्रह्मोत्त्वाद्दीरत्वात्तत्त्वाद्दिष्णुत्वाज्ज्वलत्वा-
सर्वतोमुपत्वात्नृसिंहत्वाद्भीषणत्वाद्भद्रत्वा-
न्मृत्युमृत्युत्वात्त्रामित्वादिति तस्मादकारेण परमं
ब्रह्मान्विष्य मकारेण मन आद्यवितारं मन आदिसाक्षिण-
मन्विच्छेत्स यदैतत्सर्वमपेक्षते तदैतत्सर्वमस्मिन्प्रविशति
स यदा प्रतिबुध्यते तदैतत्सर्वमस्मादेवोत्तिष्ठति तदेव
तत्सर्वं निरुद्ध्य प्रत्यूह्य सम्पीड्य संज्वाल्य सम्भक्ष्य
स्वात्मानमेवैषां ददात्यत्युग्रोऽतिवीरोतिमडानिति
विष्णुरतिज्वलन्नति सर्वतोमुग्रोऽतिनृसिंहोऽतिभीषणोऽति-
भद्रोतिमृत्युमृत्युरतिनमाम्यत्युद्धं भूत्वा स्वे मडिभि
सदा समासते तस्मादेनमकारार्थेन परेण
ब्रह्मणैकीडुर्यादुकारेणैवाविचिकित्सन्नशरीरो
निरिन्द्रियोऽप्राणोऽमनः सख्यिदानन्दमात्रः स स्वराऽ् भवति
य अथेवं वेद ॥

तदेष श्लोकः ॥

शृङ्गं शृङ्गार्धमाकृष्य शृङ्गोष्ठानेन योजयेत् ।
शृङ्गमेनं परे शृङ्गे तमनेनापि योजयेत् ॥

एति सप्तमः अधः ॥ ७ ॥

अथ तुरीयेणोतश्च प्रोतश्च ज्ययमात्मा
नृसिंहोऽस्मिन्सर्वमयं सर्वात्मानं छि
सर्वं नैवातोऽद्वयो ज्ययमात्मैकल अवाविकल्पो
न छि वस्तु सद्यं ज्योत एव सद्ब्रह्मोऽयं चिद्धन
आनन्दधन अवैकरसोऽव्यवहार्यः केनयनाद्वितीय
ओतश्च प्रोतश्चैष ओङ्कार अवं नैवमिति पृष्ट
ओमित्येवाह वाग्वा ओङ्कारो वागेवेदं सर्वं न
ज्यशब्दमिवेहास्ति चिन्मयो ज्ययमोङ्कारश्चिन्मयमिदं
सर्वं तस्मात्परमेश्वर अवैकमेव तद्भवत्येत-
दमृतमयमेतद्ब्रह्मात्मयं वै ब्रह्म भवति
य अवं वेदेति रजस्यमनुज्ञाता ज्ययमात्मैष
ज्यस्य सर्वस्य स्वात्मानमनुजानाति न हीदं सर्वं
स्वत आत्मविन्न ज्ययमोतो नानुज्ञाताऽसङ्गत्वाद्-
विकारित्वाद्दसत्त्वादन्यस्यानुज्ञाता ज्ययमोङ्कार
ओमिति ज्यनुजानाति वाग्वा ओङ्कारो वागेवेदं
सर्वमनुजानाति चिन्मयो ज्ययमोङ्कारश्चिद्धीदं
सर्वं निरात्मकमात्मसात्करोति तस्मात्परमेश्वर
अवैकमेव तद्भवत्येतदमृतमयमेतद्ब्रह्मात्मयं
वै ब्रह्मात्मयं छि वै ब्रह्म भवति य अवं वेदेति
रजस्यमनुज्ञैकरसो ज्ययमात्मा प्रज्ञानधन
अवायं यस्मात्सर्वात्पुरतः सुविभातोऽतश्चिद्धन
अव न ज्ययमोतो नानुज्ञातैतदात्म्यं हीदं सर्वं
सदेवानुज्ञैकरसो ज्ययमोङ्कार ओमिति ज्येवानुजानाति
वाग्वा ओङ्कारो वागेव ज्यनुजानाति चिन्मयो
ज्ययमोङ्कारश्चिदेव ज्यनुज्ञा तस्मात्परमेश्वर
अवैकमेव तद्भवत्येतदमृतमयमेतद्ब्रह्मात्मयं
वै ब्रह्मात्मयं छि वै ब्रह्म भवति य अवं वेदेति
रजस्यमविकल्पो ज्ययमात्माऽद्वितीयत्वाद्दविकल्पो

ङ्ययमोङ्कारोऽद्वितीयत्वादेव यिन्मयो ङ्ययमोङ्कार-
 स्तस्मात्परमेश्वर एवैकमेव तद्भवत्यविकल्पोऽपि
 नात्र कायन भिदास्ति नैव तत्र कायन भिदास्त्यत्र
 छि भिदामिव मन्यमानः शतधा सलस्रधा भिन्नो
 मृत्योः स मृत्युमाप्नोति तदेतदद्भ्यं स्वप्रकाशं
 मडानन्दमात्मा अेवैतदमृतमभयमेतद्ब्रह्माभयं
 वै ब्रह्माभयं छि वै ब्रह्म भवति य अेवं वेदेति
 रलस्यम् ॥

छत्यष्टमः पाऽः ॥ ८ ॥

देवा ल वै प्रजापतिमब्रुवन्निममेव नो
 भगवन्नोङ्कारमात्मानमुपदिशेति
 तथेत्युपद्रष्टानुमन्तैष आत्मा
 नृसिंहश्चिद्रूप अेवाविकारो ङ्युपलब्धः
 सर्वस्य सर्वत्र न ङ्यस्ति द्वैतसिद्धिरात्मैव
 सिद्धोऽद्वितीयो मायया ङ्यन्यदिव स वा अेष
 आत्मा पर अेषैव सर्व तथाछि प्राज्ञे सैषाऽविद्या
 जगत्सर्वमात्मा परमात्मैव
 स्वप्रकाशोऽध्यविषयज्ञानत्वाज्जानन्नेव
 ङ्यन्यत्रान्यत्र विजानात्यनुभूतेर्माया य var ङ्यत्र न
 तमोऽपानुभूतिस्तदेतज्जडं मोलात्मकम-
 नन्तमिदं रुपस्यास्य व्यञ्जिका नित्यनिवृत्तापि
 मूढैरात्मेव दृष्टास्य सत्त्वमसत्त्वं य
 दर्शयति सिद्धत्वासिद्धत्वाभ्यां स्वतन्त्रा-
 स्वतन्त्रत्वेन सैषा वटभीजसामान्यवदनेक-
 वटशक्तिरेकैव । तद्यथा वटभीजसामन्यमेक-
 मनेकान्स्वाव्यतिरिक्तान्वटान्सभीजानुत्पाद्ये तत्र
 तत्र पूर्णं सत्तिष्ठत्येवमेवैषा माया
 स्वाव्यतिरिक्तानि पूर्णानि क्षेत्राणि दर्शयित्वा
 श्रुवेशावभासेन करोति माया याविद्या य
 स्वयमेव भवति सैषा यित्रा सुदृढा
 बह्ङ्कुरा स्वयं गुणभित्राङ्कुरेष्वपि

गुणभिन्ना सर्वत्र ब्रह्मविष्णुशिवरूपिणी
 यैतन्यदीप्ता तस्मादात्मन एव त्रैविध्यं
 सर्वत्र योनित्वमभिमन्ता ज्ञो न्यन्तेश्वरः
 सर्वाडम्भानी छिदण्यगर्भस्त्रिरूपे ष्वर-
 वद्व्यक्तयैतन्यःसर्वगो ज्येष ष्वरः
 छियाज्ञानात्मा सर्वं सर्वमयं सर्वे ज्ञोः
 सर्वमयाः सर्वास्ववस्थासु तथाप्यत्याः
 स वा अेष भूतानीन्द्रियाणि विराजं देवताः
 कोशांश्च सृष्ट्वा प्रविश्यामूढो
 मूढे एव व्यवहरन्नास्ते माययैव तस्मादद्वय
 अेवायमात्मा सन्मात्रो नित्यः शुद्धो बुद्धः
 सत्यो मुक्तो निरञ्जनो विभुरद्वयानन्दः परः
 प्रत्यगेकरसः प्रमाणैरेतैरवगतः सत्तामात्रं
 डीदं सर्वं सदेव पुरस्तात्सिद्धं छि ब्रह्म न
 ज्यत्र किञ्चानुभूयते नाविद्यानुभवान्मा
 न स्वप्रकाशे सर्वसाक्षिण्यविच्छिद्येऽद्वये
 पश्यतेऽपि सन्मात्रमसदन्यत्सत्यं डीत्थं
 पुरस्ताद्योनि स्वात्मस्थमानन्दश्चिद्धं
 सिद्धं ज्यसिद्धं तद्विष्णुरीशानो ब्रह्मान्यदपि
 सर्वं सर्वगतं सर्वमत एव शुद्धोऽबाध्यस्वरूपो
 बुद्धः सुभस्वरूप आत्मा न ज्येतन्निरात्मकमपि
 नात्मा पुरतो छि सिद्धो न डीदं सर्वं कदाचिदात्मा
 छि स्वमडिमस्थो निरपेक्ष अेक एव साक्षी स्वप्रकाशः
 छि तन्नित्यमात्मात्र ज्येव न विचिकित्स्यमेतद्धीदं
 सर्वं साधयति द्रष्टा द्रष्टुः साक्ष्यविच्छिद्यः
 सिद्धो निरवधो बाह्यात्म्यन्तरवीक्षात्सुविस्फुटतमः
 स परस्ताद्भूतैष दृष्टोऽदृष्टोऽव्यवहार्योऽप्यल्पो
 नाल्यः साक्ष्यविशेषोऽनन्योऽसुभङ्गोऽद्वयः
 परमात्मा सर्वज्ञोऽनन्तोऽभिन्नोऽद्वयः सर्वदा
 संवित्तिर्भायया नासंवित्तिः स्वप्रकाशे यूयमेव
 दृष्टाः किमद्वयेन द्वितीयमेव न यूयमेव
 भूज्येव भगवन्निति देवा ऽयुयूयमेव दृश्यते

येन्नात्मज्ञा असङ्गो ज्ययमात्माऽतो यूयमेव
 स्वप्रकाशा षट् छि सत्संविन्मयत्वाधूयमेव
 नेति डोयुर्लन्तासङ्गा वयमिति डोयुः कथं
 पश्यन्तीति डोवाय न वयं विद्म इति डोयुस्ततो
 यूयमेव स्वप्रकाशा इति डोवाय न य
 सत्संविन्माया ऐतौ छि पुरस्तात्सुविभातमव्यवहार्य-
 मेवाद्भयं ज्ञातो नैष विज्ञातो विद्विताविद्वितात्पर
 var for naiSha ज्येवैष
 इति डोयुः स डोवाय तद्वा ऐतद्ब्रह्माद्भयं
 ब्रह्मत्वान्नित्यं शुद्धं भुद्धं मुक्तं सत्यं
 सूक्ष्मं परिपूर्णाद्भयं सदानन्दचिन्मात्र-
 मात्मैवाव्यवहार्यं केन य तत्तदेतदात्मान-
 मोमित्यपश्यन्तः पश्यत तदेतत्सत्यमात्मा
 ब्रह्मैव ब्रह्मात्मैवात्र ज्येव न विशिङ्कित्यमित्यो
 सत्यं तदेतत्पण्डिता ऐव पश्यन्त्येतद्दृश्यशब्द-
 मस्पर्शमरूपमरसमगन्धमवक्तव्यमना-
 दातव्यमगन्तव्यमविसर्जयितव्यमनानन्दयितव्य-
 ममन्तव्यमबोद्धव्यममनलडुर्तयितव्यम-
 येतयितव्यमप्राणयितव्यमनपानयितव्यम-
 व्यानयितव्यमनुदानयितव्यमसामानयितव्यम-
 निन्द्रियमविषयमकरणमलक्षणमसङ्गम-
 गुणमविड्भियमव्यपदेश्यमसत्त्वमरस्कम-
 तमस्कममायमभयमधौपनिषदमेव
 सुविभातं सङ्कृष्टिभातं पुरतोऽस्मात्सर्वस्मा-
 त्सुविभातमद्भयं पश्यत ङसः सोऽलमिति स var पश्यताळं स
 डोवाय डिमेष दृष्टोऽदृष्टो वेति दृष्टो
 विद्विताविद्वितात्पर इति डोयुः क्वैषा कथमिति डोयुः
 डिं तेन न डिंयेनेति डोयुर्यूयमेवाश्चर्यरूपा
 इति डोवाय न येत्यालुरोमित्यनुजानीध्वं ब्रूतैनमिति
 ज्ञातोऽज्ञातश्चेति डोयुर्नयैनमिति डोयुरिति
 ब्रूतैवैनमात्मसिद्धमिति डोवाय पश्याम
 ऐव भगवो न य वयं पश्यामो नैव वयं वक्तुं

શક્નુમો નમસ્તેઽસ્તુ ભગવન્ પ્રસીદેતિ હોચુર્ન
ભેતવ્યં પૃચ્છતેતિ હોવાચ કવૈષ્ણુઙ્ગેત્યેષ var કૈષાનુઙ્ગેત્યેષ
એવાન્મેતિ હોવાચ તે હોચુર્નમસ્તુભ્યં વયં ત ઇતિ હ
પ્રજાપતિર્દેવાનનુ શશાસાનુશશાસેતિ ॥

તદેષ શ્લોકઃ ॥

ઓતમોતેન જાનીયાદનુઙ્ગાતારમાન્તરમ્ ।
અનુઙ્ગામદ્વયં લબ્ધ્વા ઉપદ્રષ્ટારમાત્રજેત્ ॥

ઇતિ નવમઃ ખણ્ડઃ ॥ ૯ ॥

ૐ ભદ્રં કર્ણોભિઃ શૃણુયામ દેવાઃ ।

ભદ્રં પશ્યેમાક્ષભિર્યજત્રાઃ ।

સ્થિરૈરઙ્ગૈસ્તુષ્ટુવા સસ્તનૂભિઃ ।

વ્યશેમ દેવહિતં યદાયુઃ ।

ૐ સ્વસ્તિ ન ઇન્દ્રો વૃહશ્રવાઃ ।

સ્વસ્તિ નઃ પૂષા વિશ્વવેદાઃ ।

સ્વસ્તિ નસ્તાક્ષર્યો અરિષ્ટનેભિઃ ।

સ્વસ્તિ નો ભૃહસ્પતિર્દધાતુ ॥

ૐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ ॥

ઇતિ નૃસિંહોત્તરતાપિન્યુપનિષત્સમાપ્તા ॥

Mostly from IShAdyaShTottarashanopaniShadH by Shri Vasudev Lakshman Panashikar

Also IshAdiviMshottarashatomaniShadH by Shri Narayana Ram AchArya

Encoded and proofread by Sunder Hattangadi

Reproofread by Vipin Kumar

——
Nrisinhatapini Upanishad

pdf was typeset on February 2, 2024

——

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

